

Toespraak mr. Jan Kees Wiebenga, voorzitter Stichting Herdenking 15 augustus 1945 2011

Nationale Herdenking
15 augustus 1945

Welkom

Dames en Heren,

Met excuses aan de vele hoogwaardigheidsbekleders die hier vanochtend aanwezig zijn, begin ik mijn welkomstwoord met eerst welkom te heten allen, die de oorlog in Indië en het verre Oosten zelf hebben meegemaakt, in de kampen, buiten de kampen, in Siam, Burma, Japan en op vele andere plaatsen. Zij die de geur van Indië nog hebben gekend. Het bestuur van de Stichting Herdenking heeft besloten dit jaar voor het eerst om u, de leden van de Eerste Generatie voor zover u ook donateur bent van de stichting een zitplaats te geven in een van de twee voorste vakken bij de herdenkingsplechtigheid van vanmiddag. Wij willen daarmee respect betuigen aan u en de ervaringen, die u persoonlijk in de tijd van oorlog hebt moeten meemaken.

Dan ga ik nu over tot het welkom heten van enkele bijzondere genodigden bij deze dag, die vanochtend hier aanwezig zijn:

– de staatssecretaris VWS:

Ik noem hierbij ditmaal ook graag de vertegenwoordigers van de Oorlogsgravenstichting, die dit jaar 65 jaar bestaat. Bij deze gelegenheid is een serie bijzondere postzegels uitgebracht, waarop de erevelden in Indonesië zijn afgebeeld. Deze postzegels zijn vandaag ook hier te verkrijgen.

En dan – last but not least – een welkom aan alle anderen, die net zoals ikzelf, de oorlog niet persoonlijk hebben meegemaakt, maar toch intens meeleven, de verhalen van hun ouders of familieleden of anderen hebben gehoord en de gevolgen daarvan hebben meegemaakt. Ik denk daarbij ook aan de kleinkinderen – er zijn er steeds meer die met hun grootouders en ouders meegaan.

Bij het begin van deze dag wil ik stilstaan bij het overlijden in maart van dit jaar, van onze geliefde erevoorzitter de heer Rudy Boekholt. Hij is als voorzitter van de Stichting Herdenking, maar ook als voorzitter van het Indisch Platform en als voormalig Commandant van Bronbeek, van onschatbare waarde geweest voor de Indische Gemeenschap. Ik wil hem hier met ere noemen.

Verder wil ik mijn voorganger als voorzitter van de Stichting Herdenking, de heer Joost van Bodegom, danken voor zijn inzet gedurende de vorige vijf jaren.

Thema: veelkleurig Indië

Het thema van deze bijeenkomst is dit jaar "veelkleurig Indië". Straks zal mevrouw prof. Susan Legêne daarover het woord voeren alsmede mevrouw Carla Meek, uit onze eigen kring afkomstig. Het is een toepasselijk thema. Vanzelfsprekend was het Indië van vroeger een samenleving met een grote verscheidenheid, zowel van volkeren als van eilanden. Zowel van cultuur als van natuur. Denkt u zich eens in: 5000 km van west naar oost – van Sabang tot Merauke (of=van Dublin tot Teheran) / 13.000 eilanden – tezamen 52 x Nederland / 300 verschillende volkeren of culturen / 742 talen !

Maar ook tijdens de oorlog kan gesproken worden van een grote verscheidenheid aan persoonlijke ervaringen; in de kampen, buiten de kampen, als krijgsgevangenen, op zee en ga zo maar door. En niet te vergeten de verschillende herinneringen over Indië en over de oorlog in Azië, die velen van u hebben meegedragen bij de komst of bij de terugkeer naar Europa, naar Nederland. Nederland, waar men toen voor al het leed dat in Indië en Azië is geleden, zo weinig oog had.

Het verhaal

Ieder mens heeft een identiteit. Zijn identiteit. Zijn eigenheid. Dat was in Indië zo, dat is hier nu ook zo. En identiteit betekent: ieder mens, ieder van u, heeft zijn eigen verhaal. Bescheiden vaak. Uitzonderlijk soms. Maar voor die persoon en familie heel belangrijk. Het kunnen dagboeken zijn, gedichten, tekeningen, maar veelal zijn het verhalen.

Het boek "Achter het Kawat" van mevrouw dr. Esther Captain bijvoorbeeld staat vol van die dagboeken, zoals dat van mevrouw De Mol-Kok, voorheen onderwijzeres aan Sumatra's oostkust. Na het bericht van het verlies van haar echtgenoot, die al in maart 1942 is omgekomen in de gewapende strijd tegen het Japanse leger, schrijft zij:

"Kon ik maar eens goed huilen, maar ik heb haast geen tranen meer, ze willen zo moeilijk komen. ... Ik zou zo erg graag eens goed willen huilen, eens flink uithuilen, misschien dat dat me zou opluchten". Dat is maar één zin uit één dagboek, uit één verhaal. Dat verhaal, al die verhalen, moeten worden doorverteld. Nu en in de toekomst. Daarom herdenken wij; elk jaar weer. En daarom zullen wij ook blijven herdenken als degenen die de oorlog hebben meegemaakt er niet meer zullen zijn.

Bij verhalen zijn twee soorten mensen betrokken. Zij die de verhalen vertellen. Over wat zij hebben meegemaakt. En zij, die luisteren; die het niet persoonlijk hebben meegemaakt, waaronder ikzelf. De jongeren. De kinderen. De kleinkinderen.

Mag ik het zo zeggen? Mijn generatie – de na-oorlogse generatie – heeft geluk gehad. Nooit hebben wij de wapens hoeven op te nemen. Nooit hebben wij de intense vernedering als die van toen hoeven ondergaan.

Nooit zijn wij geconfronteerd met de ziekten, de honger en de dood die moedwillig zijn toegebracht. Maar wij beseffen deze dingen wel. Wij leven intens mee. Wij willen de verhalen horen en verder doorgeven, opdat zulke dingen nooit weer gebeuren.

Tenslotte

Ik rond af met twee dingen die ik nog wil zeggen.

Ten eerste: onlangs heeft de Tweede Kamer opnieuw beraadslaagd over de Indische kwestie. Dat wil zeggen over het niet uitbetalen van de achterstallige salarissen aan ambtenaren en KNIL-militairen die tijdens en na de Japanse bezetting geen salarissen ontvingen. In de nacht van 30 juni jongstleden werd een motie daarover met de kleinst mogelijke meerderheid verworpen. Deze afwijzing doet de pijn van velen herleven. De toekomst zal zien of en hoe die pijn nog weggenomen of verzacht kan worden. Het dossier kan niet zomaar op een achternamiddag gesloten worden.

Ten tweede en ten slotte: de komende 8 december zal het precies 70 jaar geleden zijn dat de aanval op Pearl Harbour plaatsvond en de Tweede Wereldoorlog ook voor Indië begon. Als dat begin er niet geweest was, hadden wij hier misschien vandaag niet bij elkaar hoeven te komen.

Ik wens u een zinvolle herdenking toe.